

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Предплата је на целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 2.

У Сомбору 15. Фебруара 1891.

Год. XXIII.

ГОВОР О СВ. САВИ.

У овај свечани дан, пуни значаја по васколико Српство без разлике сталежа и вере, целокупан православни нам народ слави успомену на пре 754 године у старој бугарској престоници преминулог чисто народног нам Светитеља, успомену на св. Саву, првог просветитеља и архиепископа српског.

Ова успомена пуна је побожности, страхопоштовања и благодарности, коју свесни Србин гаји у срцу свом већ од толико година и које му из груди пуних оданости није могла избрисати ни врачарска гломача године 1595.

Лена је црта поштовати великане и народне добротворе, али се св. Сава тиме не одужује, заслуга је његова много већа, много замашнија, а да би се дуг само прославом одужити могао — не! Ако смо ради достојнима се показати благодати Божије, која нам је послала Избраника свог; ако смо ради одужити се делању првог нам просветитеља: морамо ширити и на даље оне идеје, за које је св. Сава жртвовао свој тако сјајни положај, који му је краљевско порекло пружало, заменивши краљевску палату хладном ћелијом; идеје, којих је семе сам Светитељ посејао у винограду Господњем и на њиви, на којој смо позвани ми учитељи у корист и унапређење милог нам народа да деламо. И одиста црква и народна просвета јесу они кругови, у којима се окретао, на које је зраке светлости расуо рад овог Српског светитеља... на овом му се пољу дакле и одужује!

Православна вера и народна просвета јесу дакле оне зграде, којима је први просветитељ и архиепископ српски положио темељац-камен себи за вечну успомену и задужбину, а народу на неизмерну и неоцењиву корист; ово су потоци пуни живе воде његова човекољубива и богоудна рада, којих ток показује онај правац,

којим ваља да греде: Српско, православно свештенство и српски народни учитељи. Јер ако за који, а оно за српски народ важи, да му опстанак зависи од свесног рада сваштеника и учитеља; извршују ли они свесно схваћене дужности своје и сам ће Створитељ благословити рад им... а ако је Бог с нама, ко може што противу нас?!

У колико је важна вера и народно васпитање по опстанак и напредак многог нам народа и којим нам правцем ваља ићи, да би достојни били и с правом се могли назвати последоватељима св. Савае: јесу она питања, са којима сам се рад овом приликом позабавити.

Св. Сава је основао самосталну српску архиепископију и овим по народ нам епохалним својим делом повукао преображај целог српског друштва.

Већ је крајње време било оделити српску цркву од цариградске у толико пре, што је некадање славио, но у XII. веку већ оређено и трошино Источно-царство у доба првих Немања почело у место благодатне науке, која освежава, убилачку науку ширити. Облаци пуни громава, којима се натупило било небо над болесном Византијом, почеше већ грозити и младој и непоквареној Србадији пуној животне свежине — са својим страхотним огранцима.

Срби су у ово време слични невиној младежи, која је готова следовати савету старијег и не питзјући, од кога исти потиче и без размисљања о последицама, т. ј. живили су као народ своје младићко доба, што баш и захтеваше, да му се животу и развијању да онакав правац, који ће му осигурати напредак и благостање.

Чином, којим је св. Сава српску цркву самосталном учинио, ударио је темељ и самосталном народном васпитању и изобраењу, јер све дотле, докле се носиоци старе српске просвете — свештенство — цариградским духом напajaху, очарани истим, не помисљаху на српско-народно гајење наука; али одељени од свог старог учитеља и изоловани од страначког прекомерног уштива, окануше се слепог подражавања и упућени будући на саме себе и околностима приморани, затегнуше своје снаге и на самосталан рад прегнуше. Овако су Хилендар и друге задужбине српских владара постале стожери и носиоци српске просвете, према чему је Цариград све то већма тавнео и губио се из догледа.

Свем овим какову је заслугу стекао св. Сава? — Ако знамо, шта имамо благодарити вери Христовој, а по наособ православној, која нам је народну свест очувала; ако знамо, какав задатак

има и од какове је огромне важности народно васпитање: ласно нам је ма и у главним потезовима обележити голему заслугу Сретитељеву.

* * *

Српски народ је по природи даровит, што показују дивне му умотворине и његови многобројни великани на разним пољима, па ипак у главnome смо назадни. Истина 500 годишње ропство и многе друге непогоде спречаваху нас, да се као западни сретнији народи — постепено развијамо, но и ових неудаћа мало по мало нестаје, али остаје пређе поменуто зло, чему само школа може помоћи и то св. Савом показана школа, која се на *религиозној моралности* оснива. Или шта има народна школа за сврху? — Подизање млађег нараштаја на ону висину друштвеног изражења, која се опредељује саразмером средњег броја изражености појединаца целине онога доба, за које важи школска установа. Према томе, што људство непрестано напредује и пређе поменута сврха трпи промене, али има нешто у њој, што на веки остаје стално и непроменљиво, а то је *морал или врлина на религиозној основи*. Оно пређашње, т. ј. изражење према покварености које генерације може и да се криво тумачи, изопачи; али ово потоње остаје непомична стена и у сред заплускивања бурних вала човечанска самољубља и нискости. Оно је људско, те баш с тога и променљиво, а ово носи у себи искру Божанства, по томе и јесте стално.

Врлина пун човек не само да ће сретан бити при свом позиву, него и задовољан, јер ће знати схватити према правима и дужности своје; али тешко народу са много незадовољника — то је клица пропасти, то су бациле тешке, претешке болести, којој организам лако подлеже. Појединци друштва, које је основано на подели рада, способни су за разна занимања... Ово је природно и по томе најбоље, но на томе се уједно оснива и напредак у појединим струкама, односно наукама; јер замислимо себи друштво, у ком би сви чланови само за извесну били способни, шта би из тога следило? Докле би се ова усавршавала, дотле би друге застале; али како би се и та једна усавршавала без икаквих помоћних средстава, без потпоре, коју једна наука—односно струка другој пружа. Ово има и настава пред очима, будући је тако удешена, да она за народне школе служи за основу, на којој се развијају стручне. Па и колико се последње од првих разликују, у главnome се ипак слажу, узевши за заједничку сврху: утицање на целокупна човека.

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

Дакле школа све дотле, док младић не предузме сам у руке своје изображење, упливише како на ум, тако исто и на срце учениково, а која је наука згоднија на упливсање срца од науке вере, а у свези са моралком, која је наука згоднија, да утре пут блаженству; јер хришћанска вера садржава у себи све оне мотиве, који су кадри човека на овом свету сретним учинити. Чинимо ли заповести Божије; испуњавамо ли дела милости телесне; љубимо ли своје ближње, као саме себе; опрашћамо ли ономе, који нас је увредило; уздамо ли се у Бога... с киме ћемо доћи у опреку и да ли је могуће, да незадовољнима постанемо, да неутешени останемо?— А није ли све то моралност, није ли то све живот пун врлина, дакле блажен... на шта друго да тражимо?!

Умни развитак узвишује човека, унапређује му материјално стање, али душевна доброта, племенитост... јесу прави украс рода људског; јер добродетељи га чине правим сином Свевишњег.

Но једно друго не искључује, него баш на против поткрепљује, допуњује, што нам сведочи и то, што се најсавршенија вера— Христова— није развила код необразованих народа средње Африке, а и ако се проповеда необразованим дивљацима, прва јој је задаћа, да исте изобрази. Дакле најсавршенија вера захтева, неку висину умног изобразења. Она је стална, јер јој је суштина лепа, добра и истинита и све што се у ове три идеје увртити да, она прима.

(Наставиће се.)

МИСЛИ

о педагошком образовању.

(Радивој Поповић у Митровици.)

(Наставак.)

Ради карактеристике, како екстериати „култури сходно“ образују, напомињемо догађај у седници посланичке куће у Будапешти 25. Маја 1889., а у погледу интернатске афере. — „Neues Wiener Tagblatt“ од 26. V. описује то овако: „У дебати је Угрон жестоко напао интернате, који као да нису у Аустрији још ни једног одличног мужа одгојили.

Асбот је на ово врло досетљиво одговорио. Чуди се неблагодарности умерене опозиције према интернатима, пошто баш та странка свога најодличнијег вођу (Апоњија) једном интернату, Калкесбургској језуитској колегији, има да благодари. Велики пак број најве-

www.unil.rs
УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

Неких енглеских државника однегован је у интернату у Етону, па је ипак њихово образовање тако успешно, да они бар одиста нису коњски топот (*Pferdegetrappel*) у парламенат унели. (Расположење десно, покрет лево. Један глас с' лева: магарећи говор!) Асбот даље: Кад се у овом парламенту једном говорнику довикује: „магарећи говор!“ то је најбољи доказ томе, да нам је ваљан васпитан завод нуждан! (Бурно одобравање с десна). У интернатима уче се деца чему, што се у гимназијама не учи: такту, дискрецији, ваљаном понашању, који је у свакој грани живота, па и у позицији од користи, а где-где баш неопходно потребан. Па против има ствари, које се у гимназији, истина, не уче, али ипак на младићима остају, као: кавџење, лагарија, и она бећарштина које трагове у разним разредима налазимо. За наш народ нит ће бити несрећа ни опасност, ако се један или више таквих завода оснује, из којих ће питомци оно собом понети, што се у француском *la haute politesse aristocratique* назива.“

Тај догађај расветљује и како екстернат на образовање карактера утиче. — Па што се тиче притворства, пијанства, лажки, то не знамо куд да убројимо оне „ноћне ексцесе“ екстернатских ученика, због којих се често дижу гласови и држе професорске конференције, а чега свега у интернату никако бити не може?! Завиримо само опет у чланак г. М. П. у поменутом извешћу срп. учит. школе у Сомбору!

Нека сада читалац и сам расуди, у колико су наведене оптужбе на интернат основане, јер се не осећа потреба и даље их сузбијати; с тога ћемо да наведемо, шта је управо изазвало потребу оснивања интерната?

Људи су дугим и озбиљним размишљањем опазили, да самосталан начин живота младих и неискусних ученика у екстернату допринаша изопачавању њиховог карактера. Потпуна слобода, коју уживају, а није их могуће ван школског времена надзирати, одводи их на постушке и уживања, која штетно на њихово тело и дух упливишу. — Сиромашнији, у наштењу да безбрижније своје школовање доврше, теже за заслугом, коју стичу давањем часова. Тим пак одузимају часове за сопствено образовање и стручно усавршавање, а тим чином држава и народ — односно родитељи — добијају неспремних васпитача својој деци — будућим грађанима. — Те дакле махне, које се у екстернату никако не дају отклонити, доприносе су оснивању интерната, где питомци под ваљаним, непрекид-

ним надзором не могу такав начин живота водити, а безбрижни о свом школовању, не дају часове, но их за своје стручно, ваљано, интензивно образовање задрже. Питомци из простијих кућа, науче се овде многим чем, што у разним становима и у својој родитељској кући нису имали прилике никад видети. Тако образовани ступе у грађанску заједницу. Научени поштовати и бивају више поштовани. Научени лепој послушности, нису им грађанске установе и државни законн неосни. Научени учтивости, знају и себи потчињене у том поучити, па тако угледу друштвеног живота знатно допринети. Те превасходне стране интернатског уређења увиђају државници и стручни педагози, с тога и признаје велики отац Динтер, да су из ових завода Немци своје најодличније мужеве добили. Види: Dinters Bekenntnisse, под 7. оде. IV. примедбу.

Истакосмо, колико су интернати по учитељске школе оправдани, а иначе има завода, који се друкчије као целисходни ни замислити не дају. Такви су поправилишта, разни хуманитарни заводи, па и девојачке школе.

Признајемо, да и интернати имају неке услове, под којима свестрано свој утицај могу да изврше. — Веће државе, а које при том трпе оскудицу у учитељима, као н. пр. Аустро-Угарска, не могу пригрлити ову установу, јер је издржавање исте скупље, а при том не би требале за више од 100 питомаца уређене бити. Мање пак државе, које би ту оскудицу лакше могле подмирити, имале би одиста од интерната велике користи, па с тог им се установа ових не може за доста ни да препоручи. — Радосно дакле мора човек да поздраву малену Црну-Гору, која је своју учитељ. школу интернатски основала, која је установа за тамошње, као у опште за околности у српском свету свуд по све прилагодна, умесна и неопходно нужна, баш и са здравственог гледишта!

По схваћању изврених стручњака, а на основу најновијег дидактично-педагошког гледишта, имају учитељске школе бити по полу раздељене, са четир годишња течаја, вежбаоницом од 8 разреда и забавиштем уз учитељичке школе, морају имати ваљану стручну библиотеку и т. д.

Питомци, који би овакову спрему имали, одиста би знатно основну наставу у народу унапредили; али да би педагошка знаност још већма се развила, то се са овим ипак коначно не би смело задовољити, јер се мора и за тим ићи, како би и до ваљаних наставника на учит. школама и хуманитарним заводима дошли и како би

способне људе за школски надзор добили, а за које позиције ниште се наравно и већа спрема. — Истина, да се у учитељски кругови усвојило, да су за надзор школски најприроднији људи из учитељског света. Нисам рад да ком одузимам „каријере“, али сам посматрао незадовољство отуда код самих учитеља, којом приликом чух речи: „што баш он?“ — Чух и одговор: „Та, он давно беше љубимац личности од улива!“ — Не велим, да није овде и зрнце истине, ал исто тако сумњам, да будући предпостављеник учитељства није у очима истог „ласкавац.“ — А да се пак тако школи никаква услуга не чини, јасна је ствар. — Не говорили то све за већу спрему? Да би се дакле томе задовољило, нужно би било основати самосталан завод за више педагошко образовање, управо педагошки универзитет.

Педагошка знаност, основана на психологији и логици, на тако ексактним наукама, тако се разгранала, развила и учврстила, да је збиља већ ушла у коло најстрожијих наука. За упознати тако огромно поље њеног делокруга, захтева се ваљане спреме и дубљег проучавања.

Тако рашидно напредовање педагошке знаности по одавна је дало повода умовима у Немачкој, да о проширењу педагошког образовања размисљају. Тако се у Немачкој уз неке универзитете основаше педагошки семинари. — Аустрија није увиђала знатне добити од таквих институција, те се с тога овде појави мисао о самосталности таквих завода и на тај начин поста у Бечу г. 1866. основани виши педагошки завод, тако звани „Педагогијум“ као најцелесходнија и до сада ненадмашна установа те врсте.

Бавећи се моје специјалне струке ради у Бечу, био сам такођер неколико семестара слушаца тог вишег педаг. завода, по што се на њему предаје тек од 5—8 сах. по подне. Као познавалац љу у најкраћим потезима о њему овде коју да поменем.

(Свршиће се).

ГРАМАТИЧНА НАСТАВА

у IV. разреду српске народне школе.

Први школски месец употреби учитељ на понављање онога, што се у III. разреду учило, на име на простим реченицама испитиваће делове реченице и сваку ће реченицу дати у обадва броја изговорити. За тим ће употребавати згодна питања и поновити познавање именица, придева, основних

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

бројева, личних заменица и глагола, а код глагола поновиће 3 главна времена, заповедни начин и неодређени начин. По што ово све понови, приступиће к познавању раширене реченице и у њој ће сада утврдити дечије знање у познавању означења подмета са придевом, у одређену прирока на питање: Како ко ради? И у раширењу реченица са предметом, шта ко ради?

2. Упознаће учитељ децу са спојеним реченицама, у којих је више подмета, а један прирок, н. пр. овци, коњи, волови и свињи су домаће животиње. И у којима је више прирока, а један подмет, н. пр. ђаци су послушни и трудољубиви.

3. За тим ће упознати учитељ децу са именицама збирним н. пр. деца, браћа, чељад, грожђе, трње—и мисленим н. пр. радост, доброта, чистота и учиће их поново, да упознају имена сопствена и општа, уз то ће на згодним реченицама у 7 лекција упознати децу са надежима. Познавање надежа најбоље се постиже овако :

Познавање првог надежа или подметног. Учитељ напише на табли „Неки сељак“ живео је у нашем селу, речи : „Неки сељак“ учитељ подвуче, па онда пита : Ко је живео у нашем селу? — сељак. — Ја сам вас питао ко? а ви сте одговорили — сељак. — На питање ко? долази именица у I. надеж. Зашто је реч сељак у првом надежу? Зато, што долази на питање ко? Сад ћу вас ја питати, а ви одговорите. — Ко оре? — сељак. — То се напише на табли и испита. Ко иде у школу? Ко теше? Ко кује? Ко вуче кола? и т. д. И ту се одмах пређе на множицу.

За II. надеж напише учитељ ову реченицу. Њива тог сељака рађала је добро. Сад ће учитељ подвући речи „тог сељака“, па ће питати ученике, где је подмет? прирок? Чиме је допуњен прирок и на какво питање? А за тим: чиме је из ближе означен подмет? На какво се питање одговара са реч њива? — Ко? — Како се пита за означење? на питање „чија њива роди? Тог сељака. Сељак је именица и одговара се на питање „чија?“ То је други надеж или присвојни.

Ја питам, чија њива? — а ви одговарате тог сељака. Кад се долази са питањем: чија-а-е, онда именица увек долази у други надеж. Виноград мога суседа врло је леп. Кућа мога суседа врло је висока. Шта је то? где је подмет? има ли чега пред подметом, што га означаје? Чија је кућа? Дакле на питање чији, а, е, долази именица у други надеж. — Тако се ради са више реченица, које се најпре на табли напишу.

За 3. надеж задавати ваља оваке примере: Та њива је *сељаку* много прихода доносила. Овде се има подвући реч „сељаку“, па се пита, шта је подмет и прирок? Ко ме се молимо сваки дан? — Ми се сваки дан *Богу* молимо. — Дакле на питање коме? долази именица у 3. или придавни надеж. Буди послушан оцу и матери, учитељу и свима старијима. Ко ме је напио цар Лазар на вечери? Цар Лазар напио је на вечери војводи *Милошу*. На питање коме долази именица у трећи надеж.

За познавање 4-тог надежа може се употребити овај начин: Учитељ напише на табли ову реченицу: Једног јутра видим ја *тог сељака*, мога суседа, где оде на њиву с плугом. На питање: кога видим, долази именица у 4-ти или предметни надеж. Јутрос сам срео на путу мога друга. Ваци треба

WWW.UNILIB

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

да слушају свога учитеља. Ратар оре њиву. Зидар зида кућу. На оваким примерима пита се ко ради? шта ради и на кога то радно прелази?

За 5-ти или призивни падеж могу се употребити ове реченице: Ја запитам тог сељака, Ај, сељаче! ако Бог да? То се зове звање или дозивање у 5. падежу. Петре! куд си пошао? Путниче, куд путујеш? 5. падеж долази, кад се зове, или кад се заповеда.

За 6. падеж могу се употребити ове реченице: Са мојим суседом сељаком идем на њиву. Брат е братом, род е родом руши сваку незгоду. Деца иду у цркву е учитељем. Чиме се оре, шије, копа, пише? На питање е ким или е чим одговара се са 6. падежем.

7. падеж у српском језику је једнак са 3-ћим, само је увек е предлогом и добија друкчији нагласак. За 7. падеж могу се употребити овако реченице: О овом сељаку може се казати, да је вредан. На муци се познају јунаци. Сунце се рађа на истоку, а залази на западу.

Примедба. По што се ученици овим начином науче познавати све падеже, учитељ зарад утврђења у овом знању захтева од својих ученика, да сваки погоди неколико реченица, у којима ће се одговарати на горе наведена питања и да погађају, у ком падежу та реч стоји, а где је год могуће, има се дотична реченица и у множини казати.

Да би се ученици упознали са свима врстама мењања, учитељ ће заставати за овака вежбања најпре неколико мушких речи, од свију врста, као што су: ђак, пастир, петао, славуј, Милан, Младен, Богдан. За женски род узимају се ове речи: жена, вода, трава, глава, заповест, Стана, Ана, Српкиња, па се од ових и сличних речи праве реченице и пита се: ко руковеда на њиви? Чија је то књига? Кога си видео? Како си га звао? С ким путујеш? Чиме ради? О коме се говори? Од речи средњег рода учити ваља ове речи: село, перо, платно, срце, здравље, весеље. И ту треба упознати, да је 1., 4. и 5. падеж једнак.

Даном приликом и на згодним реченицама упознаће децу учитељ, да неке речи у српском језику по облику стоје у једнини, а у ствари су у множини (збирне именице), такове су речи: брат, браћа, — господин, господа, — дете, деца, — чељад, унучад, телад и т. д.

(Наставиће се).

ВАСИЛИЈАН ПЕТРОВИЋ

епископ Бачки

реселио се у вечност ноћу између 17. и 18. Августа о. г. кањлом ударен свом двору у Новоме Саду.

Блаженоупокојени епископ рођен је на Нову Годвну 1820. у Темиш-

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

www.unlib.rs

вару, где је основну српску школу и гимназију свршио, а затим је на свеучилишту пештанском од 1839. до 1844. филозофију и права слушао, као један од првих питомаца великог добротвора Саве Текелије. У јесен 1844. ступи он у богословију, у којој тада скупљени беху најотличнији синови српски. Заједно је учио и свршио богословију 1847. са Стојачковићем, бароном Рајачићем, Кречаревићем, Јоцићем, Мајнеским и покојнима Павлом Кречаревићем, Димитријем Вукићевићем, Георгијем К. Стефановићем, Павлом Таназевићем и Теодором (потоњим епископом Теофаном) Живковићем. Професори су му били Сергије Каћански, Никанор Грујић, Патрикије Попескија, Антоније Нако и Лукијан Николајевић. Као отличан богослов и правник ступи он одмах по свршетку богословије у двор темишварског епископа Пантелејмона Живковића и у монашеству промене име Василије на Василијан. Поступајући полагано у чину, проведе он много година у Темишвару као конзисторијални нотар и катихета србске православне младежи у гимназији тамошњој. Године 1866. постане архимандрит у Хопову а доцније му предата буде управа манастира Беочина. Године 1882. на Петров дан посвећен буде за епископа Бачког, а после смрти покојног патријарха Германа Анђелића био је администратор Митрополије све до избора Патријарха у Априлу 1890.

Био је човек научен, и доброг милостивог срца. Чинећи добро није хтео, да се за добротинства његова зна по ономе: „Што чини десница, да не зна левица.“

Не давно је на конвикт учитељски поклонно 50 фор.

Сарањен је са великом свечаношћу у Новосадској катедралној цркви 24. Јануара на дан успомене св. Григорија богослова.

На опелу и сироводу чинодјествовао је св. Патријарх србски Георгије Бранковић са 7 протопресвитера, 2 игумна и многобројним свештенством обојега реда. Надгробно слово говорио је преч г. Мирон Ђорђевић игуман Ковилеки. Блаженоупокојеном Архијереју Василијану нека је: *Вјечнаја памјат!*

СВЕТСАВСКА БЕСЕДА У СОМБОРУ.

По свима крајевима и местима, где год Срби живе, прославља се дан светога Саве, првог српског архиепископа и просветитеља, од вајкада највечаније како у цркви, тако и у школи, у којој се освети водица и кољиво у појање оба тропара и: „Воскликнем љубовију.“ Осим тога уведено је у обичај, да се на тај дан у вече приређују забаве, а нарочито чине то учитељи и ученици, по највише они са наших виших просветних завода, као и у гимназије, више дев. школе и т. д. Па и основне школе — и по малим селима — пруже народу заиста пријатна уживања овим начином, красноречив и певајући одабране песме.

И питомци и питомице сомборског српског училишта приреде сваке године на дан светога Саве беседу с играчком у корист својих сиромашних саученика и саученица, на тако и ове. Том приликом падне леа светица, јер та забава бива по најбоље посећена, а многи дарекљиви људи притекну с добровољним прилозима, те се тако сиромашним ђацима колор-

WWW.UNILIB.SR

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

толико помогне и олакша. По што се ове зиме оправља гостионца код „Товачког рога“, где се ова беседа до селе држала, то се приређивачки одбор обратио на скуштину српске читаонице, молећи за просторије означене зграде, што им се радо и уступило.

Дворана беше веома укуено украшена и величанствено осветљена, а нуна и пренуна посетилаца — разне вере и народности, ту ти је — поред већине Срба — Мађара, Немаца и Јевреја и то не само из места, него и са стране. Свима је познато, да ова забава ејајно испадне и да се лепо проведе, па за то се у таквом броју искупе.

Први део почео се са :

1.) *Дижимо школе!* Од З. Ј. Јовановића. Складба Р. Толингера. Пева мешовити збор.

И само Змајево име довољно је доказа, да је песма заиста дивна, а на име онда, кад у њој деци, или о овој пише, тако је слатка, да се не да ни исказати! Складба је такође уметничка, достојна песми, као што већ Толингер уме.

Уз вешту пратњу на гласовиру отпевана је ова тешка композиција на опште задовољство и допадање, тако, да је свакога изненадио тај успех у певању како од стране ученика, тако и њиховог вредног учитеља Д. Блажека.

2.) *Песми о песми.* Од З. Ј. Јовановића, декламује Анђелија А. Сандића приправница I. год.

Ова дивна умотворина дичнога нам песника због своје лепоте преведена је на многе стране језике, а нама је добро позната и увек је запетом пажњом слушамо. Краенословљачица је своју задаћу потпуно ваљано решила, тако, да сам се и нехотице сетио оног узорног учења српског језика и декламовања код професора Сандића. Слушаоци су је бурним пљескањем изазвали. Живела!

3.) *Под прозором.* Од Ив. М. Поповића, композиција Драг. Блажека, четворопев, певају: П. Терзин, припр. III. год., први тенор; В. Ђерманов, припр. II. г., други тенор; Ђ. Малешевић, припр. II. год., први бас, М. Ђосић, припр. III. год., други бас.

Сви присутни изненађени су били овом по све красном Блажековом складбом, свима се допала она гипка мелодија — час веселија, час опет суморнија, оно кратко и лепо бас-соло, онај излив оних најнежнијих осећаја, а уз то ови бирани и ретки гласови и њихово вешто певање! Публика је одушевљено пљескала, изазвавши складботворца и поздравила га је дуготрајним: Живео!

4. *Вилинско коло* (по немачком: играње вештица). Од Паганинија, удешено за гласовир од В. Валаца, свира Катарина Петровићева, приправница III. год.

Ова тешка складба вештачки је одсвирана — тако, да је свако хвалило добру технику и готовост прстију епоменуте свирачице. По што се видело, да ће она српске песме још с већом вољом свирати, то се бурно захтевало коло, што нас је заиста раздрагало и свирку је кад-кад надјачало по које ударање такта погом од стране веселе младежи. Бурно пљескање беше израз највећег допадања.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.unilib.rs

5. *Погод*. Од Кикена, пева мушки збор.

Отпеван је на опште задовољство и морао се поновити.

6. *Груда земље*. Од Љ. П. Ненадовића, декламује Ж. Касапиновић, припр. II. год.

Краснословљач нас је аанео у пријатне снове, стављајући нам пред очи црногорску славу и јунаштво; својим звучним, глпким и меким баритон-гласом допринео је, да смо збиља уживали у тој песми. Нагласак и подражавање било је изврено, а у опште изведено је тако рећи глумачком вештином.

7. *Пчела*. Пева мушки збор.

Не знамо: од кога је; али с пуним правом тврдимо, да је складба дивна. Веселост се огледа у целој песми, а тако је вешто стављена, е ти се чини, да слушаш зујање вредних пчелица. И ова се тачка с тога морала поновити.

8. *Љубицице* Од Ив. М. Поповића, за тенор-соло удесио Д. Блажек, пева В. Станков-Бабић, припр. III. год., а прати га на гласовиру хоровођа Д. Блажек.

Складба је добро погођена и нежно изведена; красно је, што се нагласак у истој потпуно слаже са акцентима у говору. Певач је својим јаким и високим а поред тога веома пријатним гласом привукао на се велику нажњу свију присутних; свој задатак уз вештачку пратњу решио је на опште одобравање и поздрављен је дуготрајним пљескањем.

9. *Славуј и ружа*. Од Р. Толингера, пева мешовити збор уз соло с уметцима — певају Б. Костић, припр. III. год., О. Сиџиносова, припр. III. год., алт и Е. Живановићева, припр. I. год., сопран.

Има ли што лепше од ружина миомира и славујева прижељкивања? Како је дивотно у мају, кад је то обоје заједно! — Слушајући ову лепу и уметничку складбу, мнидијасмо, е се заиста славуји натичу!

10. *Флуџ* Од Гунода, прерађено од Гариболдија, свира на виолини М. Вујић, припр. III. год., прати га на гласовиру К. Петровићева, припр. III. год.

Ова тачка у колико нас је изненадила, у толико нам је више уживања пружила. Слога све тешкоће савлада, то се и овде обистинило; тешко парче, али сложено, па с тога онако величанствено одсвирано.

Свирачу смо се заиста дивили, а свирачица се и овде као и у пређашњем комаду показала. Обоје су четир пута изазвани били и увек су нам по који други комад свирали, а све лепо и красно; али оно ситно коло не да се описати, као да смо сневали. Живели!

11. *Соколи*. Од Тошаловића, пева мушки збор.

Ова кратка, али по све језгровита и дивно написана Змајева песма у красној складби познатог нам уметника отпевана је на опште задовољство.

12. *Убојна песма* Од Тошаловића, пева мушки лик.

И ова јуначка песма сваког је одушевила и сваком се допала, те с тога морала се и она као и пређашња поновити.

После тога је С. Поповић, припр. III. год. и председник приређивачког одбора, предао леп лавор-венац са красном тробојницом наставнику Бла-

жеку као захвалу на труду му око поучавања хора, а присутни су бурно клицали: Живео Блажек!

Веселе је трајало до белог данка.

Приправничкој младежи наздравио је песничким полетом г. Љ. Рајић, већник кр. судб. стола и председник читаонице, напомињући им важност наставе као учитељима и стављајући им на срце песму: Дижимо школе!

Примећујем и то, да су чланови приређивачког одбора — као и њихови остали савругови — веома предусетљиви били и да су се свагда примерно владали. Евала!

Добровољни прилози са улазницама донели су 446 фор. 86 нч., од тога је 283 фор. 58 нч. чистог, што се међу сиромашним ученицима и ученицама поделило.

Овакове забаве нисмо скоро имали!

Ив.

Р а з н о .

„Српски Сион“ недељни лист за црквено-просветне и автономне потребе епископе православне митрополије Карловачке.

Одавна се у нас осећала прека потреба једног духовног часописа, који би служио као званичан орган за црквену књижевност и народно-автономне ствари у нашој епископској митрополији карловачкој. Такав лист био би јака подлога за развитак и унапређење наше сиромашне духовне књижевности, као и за учвршћење народно-автономног живота наше цркве и школе.

Чинили су се, истина, још од пре двадесет година, па све до сада разни покушаји, да се тој потреби задовољи, те је у то име поникло неколико црквено-просветних листова, као „Беседа“, „Истина“, „Глас Истине“ и т. д. Но сви ти покушаји нису могли постићи жељене цели, нити показати довољна успеха, јер сва та књижевна подuzeћа због слабе материјалне потпоре нису могла дуго опстати, него морадоше угинути. Сви ти листови вршили су своју дужност, неки краће, неки дуже време, али подлеглоше најпосле у борби са немаром наше читалачке публике. Тако је морао престати крајем прошле године и потоњи такав лист „Глас Истине“, који је седам година истрајао у непрекидној борби за свој опстанак. Но на мутном небу наше црквене књижевности почели су се разилазити облаци, те се заче ведрити.

Водећи озбиљну бригу о нашим црквено-народним потребама наш највиши духовни форум — Свети Синод решио је не давно, да се за нашу онострану епископу Митрополију оснује један угледнији недељни црквено-просветни орган и оставио је Његовој Светости патријарху епископом Георгију, да ту вељаважну одлуку по свом најбољем увиђењу изведе и оствари.

Његова Светост патријарх епископ Георгије Бранковић извршио је поверену му од светог Синода задаћу, те је одлучио, да се установи и створи нов духовни часопис под именом „Српски Сион“, који ће недељно излазити од нове године 1891-ве и који ће бити званичан орган епископе православне Митрополије карловачке за црквено-просветне и автономне потребе наше.

Његова Светост патријарх Георгије као власник „Српског Сиона“ по-

www.unilib.rs
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
верео је уређивање тога новог листа дојакешњем уреднику „Гласа Истине“ Сави Петровићу у Н. Саду, а накладу и штампу листа предао је досадашњој власници „Гласа Истине“, издавачкој штампарији А. Пајевића у Н. Саду.

„Српски Сион“ саопштаваће званичне наредбе и окружнице од општег и важнијег значаја, огласе, стечајеве и т. д. свих наших нижих и виших автономних народно-црквених власти, као и извештаје о раду тих автономних власти, а расправљаће и питања, која се тичу нашег црквено-просветног и народно-автономног живота. Осим тога биће задатак „Српског Сиона“, да доноси чланке, расправе и вести, које спадају у црквену књижевност, а наћи ће вазда у њему места и одабране црквене проповеди и беседе, хришћанске поуке, шивотописи знаменитих људи, који су стекли заслуге за цркву и школу, а уз то и историјске старине и листине и т. д.

Цена је листу: за Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор. За стране земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

До сада је изашло 5 бројева овог ваљаног духовног часописа са богатим и одабраним садржајем. Ми овај лист свакоме учитељу и сваком Србину топло препоручујемо.

Дарови школама и учитељима. Високоблагород. г. Лазар Дунђерски велепоседник изволио је преко г. Нестора Миковића учитеља уредништву Школског Листа послати шест форинти са жељом, да се четворици сиромашних учитеља као дар од њега Школски Лист ове године шаље. Захваљујући дароватељу на његовом пламенитом дару, изјављујемо, да се Школски Лист као његов дар шаље г. Бранку Влашкалићу учитељу у Грабовцу манастиру; Ђорђу Маринковићу учитељу у Лукаревцу близу Тополовца и школама српским у Кнезу, Станчеву и Глојану.

— Родољубиви г. Ђорђе Раља Стефановић местни школски управитељ у Сентомашу изволио нам је осим предплате за Школски Лист, који се њему шаље, послати осам форинти са жељом, да се за тај новац шаље Школски Лист на дар сиромашним школама и учитељима српским. Благодаревши овом врлом родољубу и правом пријатељу школе и учитељства српског на дару његовом, изјављујемо, да се као дар од њега шаље Школски Лист вероисповедним школама у Торњи, Вемени, Печвару, Власеници (у Босни), даље српским школама у Санском Мосту и у Старом Мајдану, ревносном учитељу Зарији Радичевићу у Подгорици у Црној Гори као и дружини ђака учитељске школе у Београду.

— Господин Степа Дунђерски велепоседник у Сентомашу изволио је преко г. Нестора Миковића учитеља Сентомашког послати шест форинти у име предплате за сиромашне школе и учитеље. Захваљујући овом родољубивом пријатељу школском на његовом дару, изјављујемо, да се Школски Лист као дар од њега шаље српским вероисповедним школама у Батосеку и Медини у Толнској жупанији, у Дубици и Костајници у Хрватској и Дружини богословској „Братство“ у Београду.

— Велештована госпођа Анка Ђорђевића у Сентомашу предплатила је за један примерак Школског Листа, који се као њен дар шаље госпођи Рахили Шестановићки рођеној Поповићевој учитељици у Бродцу Босанском.

— Велеуважена госпођа Јелена удова Дунђерска рођена Коларићева из Сентомаша послала нам је предплату за један примерак Школскога Листа, који се као њен дар шаље српској вероисповедној школи у Пироју (код Поле) у Истрији.

— Г. Лаза Гавански председник српске црквене општине у Сентомашу предплатио је за један примерак Школскога Листа, који се по дозволи његовој шаље на дар српској вероисповедној школи у Јабуци код Вршца.

— У место покојног ревностног скупителџа предплатника и добротвора школског у Сентомашу ове године је тамошњи родољубиви и врли учитељ г. Нестор пл. Миковић скупио нам предплату у Сентомашу. За који труд захваљујући њему усрдно, шаљемо као његов дар Школски Лист школама у Стољнем Београду, Срп. Гарцину и Невесињу.

— Др. Петар Цветковић адвокат у Сомбору предплатио је за срп. народну школу у Власеници у Босни.

— Г. Ђорђе Михајловић отлични грађанин и представник сл. кр. града Сомбора предплатио је за школу србску у Брањину (Кишфалуби.)

— Др. Стеван Поповић сл. кр. града Сомбора физикус изволио је послати предплату за српску школу у Гацко у Херцеговини.

— Г. Ђорђе Ђуришић сенатор сл. кр. града Сомбора за српску школу у Станару изволио је предплатити један примерак Ш. Л., који се као дар његов истој школи шаље.

— Најпречастији г. Никола Беговић прота у Г. Карловцу послао је уздарје Школеком Листу од 3 ф., за које се као дар од њега шаље Школски Лист народним школама у Црквеном Боку и у Медку у Хрватској.

— **Добровољни прилози**, који су пали на беседи 1891. год., коју су приредили приправници у Сомбору у корист својих сиромашних саученика. По 10 ф. приложише Његова Светост Господин Георгије Бранковић патријарх српски, Њихова Високопреосвештенства г. Нектарије Димитријевић епископ вршачки и г. Мирон Николић епископ пакрачки; по 50 фор.: Благородни г. Павле пл. Еремић управитељ штедионице у В. Кикинди; по 5 фор.: Преузвишени г. Федор барон Николић од Рудне, благородна гг. Јустин Коњовић, Стеван Семзе, велепоседници, Милан Стојшић професор и Коста Георгијевић благородне госпође: Меланија Вукићевићка и Марија Паланачка; по 4 ф.: Пресветли г. Бела Шандор велики жупан бачки и г. Тоша Радосављевић; по 3 фор.: Пречасти г. Младен Борђошки катихета и професор на учит. школи, благородна гг. Јулије Семзе, Коста Максимовић, Ђорђе Ђуришић, саветник—и Атанасије Аранички бележним у Жабљу; по 2 ф.: Високоблагородна господа Фрањо Цирфус кр. уг. гл. шк. надзорник бачки и Исидор Ђирић нар. секретар у Ср. Карловца, благ. гг. др. Стева Поповић лекар, др. Момир Павловић, Љубомир Рајаћ вел. судија, др. Петар Цветковић, Петар Вукићевић, председник цркв. општине сомборске, Ника Грујић и Иван М. Поповић, учитељи в. дев. школе, Коста Цветковић, Антоније Јанковић, Сава Теодоровић, Ђока Стојковић, Богољуб Еремић, Јаша Гергуров, Јован Јерасовић, Јустин Лугумерски, Гавра Стојковић, Јован Вујић, Данило Гергуров, Сава Сурутка и Хаџи Ристо Трифковић из Вањалуге, благ. госпође: Марија Ползовић, Ана уд. Јовановић и Јерасовићка. (Продужиће се.)

НЕКРОЛОГ.

Светозар племенити **Суботић**, испитани и оспособљени српски народни учитељ, после дугог и тешког боловања преселио се у вечност, као што нам из Беча јављају, у четвртак 24. Јануара по нашем у Бечу код своје тетке госпође Бјеле Веицерове, која га је с материнском нежношћу школовала, у болести лечити дала и неговала.

Покојник је рођен 12. Јунија 1867. у Мехали код Темишвара и син је г. Јулија пл. Суботића кр. срезког судца у Суботици. Био је нежно васпитан и примерног владања, отличан ученик. Учитељску школу је 1890. у Сомбору са отличним успехом свршио, али је још као ученик слабога здравља био. Лето је провео ради лечења на пољском добру своје тетке у Корушкој, а кад се глас пронео о лечењу сушице са Кохином, тетка га је довела у Беч, где га ето и смрт нађе.

У Суботу 26. Јануара после подне у три сата онојано је тело покојниково по обреду православне цркве у храму св. Тројице (у грчкој цркви) у Бечу, а по том је на бечком централном гробљу сарањено. Млађаном покојнику нека Бог да у рају мирно насеље и нека утеши ојађеног отца, добру помајку и племениту тетку добротворку његову, која му је више добра чинила у животу, у болести и на самрти, него што би му рођена мати учинити могла!

Олга удата **Миленковића** рођена **Алексића** учитељица у Баваништу и супруга тамошњег учитеља г. Милана Миленковића преселила се у вечност у Баваништу на св. Саву 14. Јануара о. г. на велику тугу свога верног супруга и свог старога родитеља умировљеног учитеља г. Алексића у Баваништу. Нека јој је вечна успомена!

Упразњена учитељска места.

— У Старој Паланци у Бачкој тражи се учитељ на шесторазредној српској вероисповедној мушкој школи. Плата је 300 фор., у име огрева 60 ф., стан у нарави или за овај 60 ф., $\frac{1}{4}$ сесије ораће земље, са додатком од папњака и једна башта ван села. Молбенице се имају до 22. Фебруара православног шмолеком одбору у Старој Паланци послати.

— Тражи се забавиља за забавиште српско у В. Кикинди, које намерава великокикинска добротворна задруга Српкиња 1. Маја о. г. отворити. Плата је 400 ф., слободан стан и зимњи огрев. Рок стечају 20. Фебруар. Компетовати могу испитане забавиље или свршене приправнице. — Молбенице се имају поднети госпођи Нини Петровића председници добротворне задруге српкиња у Вел. Кикинди.

Издаје и уређује: **НИКОЛА Ћ. ВУКИЋЕВИЋ.**

Штампариа Ф. БИТЕРМАНА у Сомбору.